

ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС

УДК 346.5

СУДОВА ПРАКТИКА ЯК ОСНОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Свєнія АВЕР'ЯНОВА,
здобувач Інституту економіко-правових досліджень
Національної академії наук України

АННОТАЦІЯ

У статті здійснено аналіз та узагальнення судової практики розгляду спорів, пов'язаних із ліцензуванням господарської діяльності, виокремлено три категорії справ у цій сфері. Автором вивчено проблемні питання, які найчастіше стають предметом розгляду судів у спорах, пов'язаних із ліцензуванням, і на підставі проведеного дослідження визначено проблеми українського законодавства про ліцензування господарської діяльності. Окреслено шляхи вдосконалення законодавства в цій сфері та запропоновано конкретні зміни до нормативно-правових актів з метою вирішення проблемних питань.

Ключові слова: узагальнення судової практики, порушення законодавства про ліцензування, дискреційні повноваження, відсутність ліцензійних умов, зловживання процесуальним правом.

JUDICIAL PRACTICE AS THE BASIS FOR IMPROVING LEGISLATION OF UKRAINE IN THE SPHERE OF LICENSING OF ECONOMIC ACTIVITY

Yevheniia AVERIANOVA,
Applicant of the Institute of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine

SUMMARY

The article analyzes and generalizes the court practice of cases related to the licensing of economic activity, identifies three categories of cases in this area. The author examines the issues that most often become subject of court trial in cases related to licensing. On the basis of this study the problems of Ukrainian legislation on licensing of economic activity are identified. With the purpose of solving problem issues, the ways of improvement of the legislation in this area and concrete changes to normative-legal acts are offered.

Key words: generalization of judicial practice, violation of the legislation on licensing, discretionary powers, absence of licensing conditions, abuse of procedural law.

Постановка проблеми. Наявність значної кількості нормативно-правових актів, що регулюють в Україні відносини у сфері ліцензування, які до того ж не відрізняються стабільністю, зумовлює виникнення проблем у їх застосуванні. Очевидно, що відсутність зрозумілого порядку реалізації норм права, різне тлумачення законодавства тощо змушують зацікавлених суб'єктів звертатися до судових органів. Сама по собі судова практика як різновид правозастосовної найбільш дієва та актуальна в часових межах як засіб подолання недоліків нормативно-правових актів [1, с. 16]. Водночас аналіз та узагальнення судової практики є ефективним способом виявлення прогалин і неузгодженостей законодавства, проблем, які виникають під час правозастосування, та окреслення напрямів їх вирішення.

Питання судової практики вирішення спорів, пов'язаних із ліцензуванням господарської діяльності, на жаль, не знайшли належного відображення в науковій літературі. Окремі судові рішення щодо відносин у сфері ліцензування інколи досліджуються в межах робіт, присвячених деяким аспектам ліцензування чи ліцензуванню певних видів господарської діяльності [2]. Загальні ж дослідження, присвячені аналізу й узагальненню судової практики у сфері ліцензування, відсутні.

Метою й завданням статті є визначення за допомогою аналізу й узагальнення судової практики проблем чинного законодавства України про ліцензування господарської діяльності та надання пропозицій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Узагальнюючи судову практику, яка стосується суспільних відносин у сфері ліцензування, можна виділити три категорії справ. До першої категорії належать справи за позовами суб'єктів господарювання щодо рішень, дій чи бездіяльності органу ліцензування.

Серед органів ліцензування, рішення яких оскаржуються в судовому порядку, безумовним лідером є Державна архітектурно-будівельна інспекція (далі – ДАБІ), що зумовлено причинами об'єктивного характеру – великою кількістю звернень за отриманням ліцензії й, відповідно, значним числом відмов у видачі ліцензії або залишення заяв без розгляду. Значна кількість ліцензіатів зумовлює й прийняття ДАБІ щодо них і їхньої діяльності значного масиву рішень. Іншим органом, рішення якого часто оспорується, є Міністерство екології та природних ресурсів України (далі – Мінприроди). Державна регуляторна служба (далі – ДРС) також зазначає, що ці два органи є лідера-

ми й за кількістю скарг з боку здобувачів і ліцензіатів, що подаються в позасудовому порядку.

Ураховуючи зазначені ДРС факти, цікавість викликає справа № 804/2044/17 [3] за позовом ТОВ «Укрвтортилізація» до Мінприроди. Особливість цього спору в тому, що ліцензіат спочатку звернувся за позасудовим вирішенням спору і ДРС зобов'язала Мінприроди скасувати наказ у частині анулювання ліцензії суб'єкта господарювання. Однак Мінприроди розпорядження ДРС проігнорувало та протягом декількох місяців ухилялось від його виконання. Увесь цей час ліцензія позивача вважалася анульованою, і він не міг здійснювати діяльність. У зв'язку з викладеним ліцензіат був змушений звернутися за захистом і відновленням порушеного права до суду, щоб уже в судовому порядку скасувати наказ у частині анулювання його ліцензії. Отже, незважаючи на наявність механізмів захисту прав ліцензіатів як у позасудовому, так і судовому порядку, прийняття органом ліцензування неправомірного рішення про анулювання ліцензії може на довгий час (особливо враховуючи вірогідність апеляційного перегляду) стати перешкодою в здійсненні суб'єктом господарювання його діяльності. У такому випадку дієвим засобом захисту прав ліцензіата може бути звернення з клопотанням про забезпечення позову шляхом зупинення оскаржуваного рішення органу ліцензування. Доцільним було б видання Верховним Судом інформаційного листа щодо підготовки відповідного узагальнення судової практики з приводу підстав задоволення клопотання про забезпечення позову у сфері ліцензування господарської діяльності, який би роз'яснив, що однією з таких підстав є рішення ДРС про зобов'язання скасувати оскаржуваний наказ.

З аналізу судової практики вбачається, що перша категорія справ присвячена наслідкам порушення (з погляду суб'єкта господарювання) органом ліцензування законодавства про ліцензування. Так, однією з найбільш поширених підстав оскарження анулювання ліцензії є недодержання органом ліцензування порядку проведення перевірок. Щодо оскарження відмови у видачі ліцензії, то такі позови зазвичай ґрунтуються на твердженнях про неналежну оцінку поданих здобувачем документів, відсутність реальних підстав для відмови у видачі ліцензії тощо.

Вочевидь, найефективнішим засобом боротьби з виникненням подібних ситуацій є примушування посадових осіб органів ліцензування до безумовного дотримання вимог закону за допомогою заходів юридичної відповідальності. Деякі дослідники наголошують на тому, що за порушення вимог законодавства про ліцензування орган ліцензування може нести відповідальність виключно у формі відновлення порушеного права здобувача чи ліцензіата [2, с. 94]. Утім це не зовсім так, адже ще 2007 року Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) було доповнено ст. 16612, яка встановила відповідальність за порушення законодавства про ліцензування певних видів господарської діяльності [4].

На жаль, аналіз судової практики дає невтішні результати: серед десяти судових рішень за результатами розгляду відповідних адміністративних протоколів, які вдалося відшукати в Єдиному державному реєстрі судових рішень, немає жодного, яким би посадову особу було притягнуто до відповідальності за порушення законодавства про ліцензування. Та найбільший інтерес викликають справи № 757/33018/16-п [5] і № 757/32995/16-п [6], у яких провадження було закрито у зв'язку з відсутністю в діях посадової особи – заступника Міністра внутрішніх справ – складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 166-12 КУпАП, оскільки вказана особа не є суб'єктом учинення правопорушення на загальних підставах. Суд постановив, що, оскільки порушення законодавства у сфері

ліцензування відсутнє в переліку правопорушень, за які особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, несуть відповідальність на загальних підставах, порушник має нести відповідальність за цими статутами. Водночас варто зазначити, що дисциплінарні статuti відповідальності за вказані порушення не містять. Серед органів ліцензування є декілька, до посадових осіб яких не можна застосувати заходи відповідальності відповідно до ст. 16612: Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ, Адміністрація Держспецв'язку, Державна служба з надзвичайних ситуацій. Фактично вірогідність покарання для посадових осіб цих органів, які допустили порушення законодавства у сфері ліцензування, залишається суто гіпотетичною та цілком залежить від волі керівництва.

Крім того, розмір санкцій за невидання ліцензії є невідповідним тим збиткам, яких зазнає суб'єкт господарювання, що не може провадити діяльності без цієї ліцензії, – від 850 до 1360 гривень. При цьому штраф за провадження господарської діяльності без одержання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності становить від 17000 до 34000 гривень. Тому видається доцільним підвищити розмір штрафів за порушення законодавства про ліцензування до розміру штрафів, установлених за провадження господарської діяльності без ліцензії.

Окрему нішу судової практики в спрах у сфері ліцензування займають справи щодо застосування фінансових санкцій за здійснення діяльності без ліцензії, найчастіше без ліцензії на роздрібну торгівлю алкогольними напоями та/або тютюновими виробами. Така ліцензія діє лише рік, при цьому Державна фіскальна служба України (далі – ДФС) є й органом ліцензування для цього виду діяльності, й органом, уповноваженим здійснювати контроль за наявністю ліцензій у суб'єктів господарювання. Зазвичай суб'єкт господарювання, що звертається до суду з вимогою скасування таких санкцій, аргументує свою позицію тим, що він до закінчення чинної ліцензії звернувся за одержанням нової та здійснив відповідний платіж. Позивачі зазначають, що відмови від контролюючого органу у видачі нової ліцензії вони не отримували, тому розраховували на її одержання й продовжували безперервну господарську діяльність.

Щодо зазначених спорів склалася позитивна для ДФС практика. Так, у справі № 820/5265/17 [7] суд зазначив, що факт здійснення платежу за видачу ліцензії не надає дозволу суб'єкту господарювання здійснювати продаж алкогольних напоїв за відсутності відповідної ліцензії, оскільки норми законодавства не пов'язують дату набрання чинності ліцензією з датою проведення оплати за неї. При цьому закон прямо та безумовно забороняє продаж алкогольних напоїв за відсутності чинної ліцензії безвідносно до причин, які зумовили відсутність ліцензії.

Друга категорія спорів, пов'язаних із ліцензуванням господарської діяльності, – це справи за позовами органів ліцензування до ДРС про оскарження розпоряджень, прийнятих за результатом розгляду апеляцій на дії органів ліцензування. У цій категорії справ єдиним можливим відповідачем є ДРС, а суб'єкт господарювання, якого стосується оскаржуване рішення, залучається до процесу як третя особа. Треба зауважити, що, за офіційними даними, серед позовів до ДРС, які надійшли у 2017 році, ця категорія спорів є найбільш численною (62% від загальної кількості) [8].

Узагальнення судової практики в зазначеній категорії справ дає змогу констатувати, що найбільш проблемним є питання про наявність чи відсутність фактів втручання ДРС у дискреційні повноваження органу ліцензування. Утім із цього питання вже сформувалась позитивна для ДРС судової практика. Показовим прикладом може бути справа № 826/7396/16 [9] за позовом ДАБІ до ДРС. Підставою для позову стало розпорядження ДРС, яким зобов'язано ДАБІ

скасувати наказ у частині зупинення ліцензії суб'єкта господарювання. Суд першої інстанції дійшов висновку, що зазначене розпорядження прийнято з втручанням у дискрецію (вільний розсуд) суб'єкта владних повноважень, а тому є протиправним і підлягає скасуванню. З такими висновками суду першої інстанції не погодилися суди апеляційної та касаційної інстанцій. Вищий адміністративний суд [10], постановляючи ухвалу в зазначеній справі, наголосив, що ДРС під час прийняття оскарженого розпорядження діяла стосовно ДАБІ як орган, якому на підставі закону надано повноваження здійснювати нагляд за додержанням органами державної влади (в тому числі органами ліцензування) законодавства у сфері ліцензування. Тому рішення, прийняті з питань, заохочених Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (далі – Закон про ліцензування) до компетенції ДРС і її постійно діючого колегіального органу, не варто розцінювати як втручання в дискреційні повноваження органу ліцензування.

Виникнення проблемних питань у подібних справах зумовлено різним розумінням органами, що мають повноваження у сфері ліцензування, та навіть судами понять дискреції й дискреційних повноважень. Убачається, що органи ліцензування та судові інстанції для вирішення питання про наявність чи відсутності дискреції в закріплених повноваженнях мають використовувати приписи чинного законодавства України, зокрема Методології проведення антикорупційної експертизи [11], яка містить детальні роз'яснення щодо ознак дискреційних повноважень, і міжнародні рекомендації [12].

Ще одним питанням, яке часто стає предметом розгляду в судах, є відносини у сфері ліцензування за відсутності ліцензійних умов, прийнятих відповідно до чинного Закону про ліцензування. Суди по-різному визначають наслідки відсутності ліцензійних умов для здобувачів ліцензії та органів ліцензування. Так, Окружний адміністративний суд міста Києва, приймаючи рішення у справі № 826/25346/15 [13] за позовом ДАБІ до ДРС, дійшов висновку, що до видання Кабінетом Міністрів України нормативно-правового акта, яким затверджуються ліцензійні умови провадження відповідного виду господарської діяльності, підстави для здійснення контролю за їх додержанням відсутні, оскільки відсутній предмет здійснення таких заходів. А з моменту набрання чинності Законом про ліцензування відсутні правові підстави для застосування ліцензійних умов, прийнятих на реалізацію вимог Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», який утратив чинність.

Іншу правову позицію виклав той же Окружний адміністративний суд м. Києва в рішенні по справі № 826/25370/15 [14] і також за позовом ДАБІ до ДРС. Суд дійшов висновку, що Закон про ліцензування не містить посилань на втрату чинності всіма підзаконними актами, які йому суперечать, натомість, відповідно до ч. 8 ст. 21 указанного Закону, на міністерства та інші центральні органи виконавчої влади покладено обов'язок забезпечити приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність до цих законів. Однак з таким рішенням не погодився суд апеляційної інстанції, який зазначив, що ліцензійні умови для цілей Закону про ліцензування мають бути затверджені постановою Кабінету Міністрів України й лише невідповідності здобувача ліцензії такому нормативно-правовому акту є підставою для прийняття органом ліцензування рішення про відмову у видачі ліцензії. Ліцензійні ж умови, які застосувала ДАБІ, не є нормативно-правовим актом Кабінету Міністрів України, а відтак і не є ліцензійними умовами в розумінні Закону про ліцензування.

Крім того, у справі № 826/26553/15 [15] за позовом ТОВ «Благодійні ігри» до Міністерства фінансів України

Вищий адміністративний суд України зазначив, що орган ліцензування у зв'язку з неприйняттям Кабінетом Міністрів України нових ліцензійних умов і невстановлення розміру плати за ліцензії не повинен мати можливості уникати виконання своїх обов'язків.

Разом із тим ані чинне законодавство, ані рішення судів не дають розуміння, яке ж саме рішення має прийняти орган ліцензування у випадку звернення до нього по ліцензію суб'єкта господарювання за відсутності ліцензійних умов. Видається необґрунтованим у подібних випадках зобов'язувати орган ліцензування приймати рішення про видачу ліцензії на підставі вимог базового закону про ліцензування та спеціальних законів. Відсутність ліцензійних умов унеможливить здійснення органом ліцензування своєї контрольної функції, адже Закон про ліцензування прямо закріплює, що контроль здійснюється щодо додержання ліцензіатами саме ліцензійних вимог. Отже, орган ліцензування у випадку видачі ліцензії за відсутності ліцензійних умов матиме усичені повноваження, що не узгоджується з приписами Закону про ліцензування.

Автор переконана, що для вирішення цієї проблеми доцільно на законодавчому рівні дозволити суб'єкту господарювання, який не може отримати ліцензію у зв'язку з відсутністю ліцензійних умов, здійснювати таку діяльність без ліцензії. Водночас необхідно впорядкувати ліцензійні умови, прийняті на виконання Закону про ліцензування, й ті, які були прийняті до моменту набрання чинності вказаним Законом, зокрема, шляхом скасування старих ліцензійних умов.

Третя категорія справ стосується спорів, які виникають між суб'єктами господарювання, іншими зацікавленими особами, що не є органами ліцензування чи контролю у сфері ліцензування, у зв'язку з відсутністю ліцензії, необхідної для провадження певного виду діяльності. Більшість цих спорів стосуються недійсності господарських договорів.

Дослідженню суду в цій категорії справ передусім підлягає те, чи належить діяльність, яка була предметом договору, до такої, що потребує отримання ліцензії. Так, наприклад, Господарський суд Закарпатської області, постановляючи рішення у справі № 907/1177/15 [16] за позовом про визнання недійсним договору про надання послуг сторожування, встановив, що послуги сторожування й охорони є різними економічними та правовими категоріями, регламентація яких визначена різними нормативно-правовими актами, тому відсутні правові підстави для врахування факту наявності чи відсутності ліцензії на провадження охоронної діяльності під час укладання договорів про надання послуг сторожування.

Цікаво, що нерідкі випадки ініціювання судового розгляду саме стороною договору, яка повинна була мати ліцензію на здійснення певного виду діяльності. Така ситуація склалася, наприклад, у справі № 910/6148/17 [17]. Виходячи з висновків судового рішення в цій справі, можна констатувати, що навіть доведений факт відсутності ліцензії саме на той вид діяльності, який є необхідним для виконання договору, не є однозначною підставою для визнання судом договору недійсним. Так, за договором, оспорюваним в описаній вище справі, позивач мав право укладати договори з іншими суб'єктами господарювання для виконання окремих видів робіт, тобто мав змогу виконати свою частину зобов'язань за укладеною угодою.

У цьому випадку звернення до суду скоріше за все є зловживанням позивачем правом на оскарження договору, адже судом було встановлено, що в іншому провадженні розглядалося питання стягнення збитків з позивача за неналежне виконання робіт відповідно до оспорюваного договору.

Нове господарсько-процесуальне законодавство визначає, що зловживання процесуальними правами може бути визнано, зокрема, подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер. Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання.

Проте обґрунтованість наділення суду такими повноваженнями видається досить сумнівною. По-перше, ані Господарський процесуальний кодекс України, ані інший нормативно-правовий акт не надають критеріїв, за якими можна було б однозначно встановити, що позов є штучним або завідомо безпідставним. Отже, визнання позову таким буде суто суб'єктивним, заснованим виключно на внутрішньому переконанні судді без підтримки цього рішення законодавчими нормами. По-друге, такі нововведення не узгоджуються з правом на судовий захист, гарантованим ст. 55 Конституції України і ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Можна припустити, що залишення судом без розгляду та повернення позову як завідомо безпідставного чи штучного в подальшому призведе до шквалу оскаржень у тому числі в Європейському суді з прав людини.

Отже, незважаючи на необхідність запобігання проявам зловживання процесуальними правами, дозвіл судам залишати без розгляду заяви, якщо суддя дійде висновку про штучність позову чи його завідомо необґрунтованість, видається невваженим рішенням і має бути виключеним з українського законодавства.

Підсумовуючи, зауважимо, що на цей час відсутні узагальнення судової практики, інформаційні листи тощо, які б стосувалися розгляду судом питань, пов'язаних із дотриманням Закону про ліцензування. Наявність узагальнень практики, інформаційних листів чи рішень у зразкових справах здатна спростити й упорядкувати судові провадження, надати загальну канву для розгляду судами спорів з приводу ліцензування та водночас надати потенційним позивачам уявлення про перспективи розгляду їхньої справи. Разом із тим лише вдосконалення законодавства про ліцензування зможе реально вплинути на кількість порушень у цій сфері.

Висновки. Узагальнення судової практики дає змогу виокремити такі проблемні питання та прогалини законодавства України про ліцензування господарської діяльності й запропонувати шляхи його вдосконалення:

1. Відсутність затверджених відповідно до Закону про ліцензування ліцензійних умов поряд із недосконалістю норм щодо забезпечення прав суб'єктів господарювання у випадку об'єктивної неможливості отримати ліцензію. Для вирішення цієї проблеми необхідно:

- на рівні закону закріпити дозвіл здобувачу здійснювати ліцензовану діяльність без отримання ліцензії до затвердження ліцензійних умов;

- уточнити норми, які закріплюють повноваження органів ліцензування, шляхом закріплення правила, що контроль здійснюється ними за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, прийнятих відповідно до вимог Закону про ліцензування. Водночас необхідно впорядкувати нормативно-правові акти, якими затверджені ліцензійні умови, скасувавши ті, що були прийняті до набрання чинності Законом про ліцензування.

2. Зарахування до зловживань процесуальними правами в господарському процесі такого пункту, як «подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер», що створює ризик порушення права суб'єктів господарювання на судовий захист. З метою вирішення цієї

проблеми та забезпечення права суб'єктів господарювання на доступ до правосуддя, в тому числі щодо спорів, пов'язаних із ліцензуванням, необхідно вдосконалити перелік обставин, які можуть визнаватися зловживанням процесуальними правами, шляхом виключення зазначеного пункту із цього переліку.

3. Недосконалість законодавчих приписів, які регулюють питання притягнення до відповідальності за порушення законодавства про ліцензування посадових осіб органів ліцензування. Для вирішення окресленої проблеми необхідно вдосконалити відповідні норми Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме:

- включити порушення законодавства про ліцензування господарської діяльності до переліку адміністративних правопорушень, за вчинення яких особи, що несуть відповідальність відповідно до дисциплінарних статутів, притягуються до адміністративної відповідальності в загальному порядку;

- посилити відповідальність за вказані правопорушення, підвищивши розмір штрафів до розміру, передбаченого за діяльність без ліцензії.

4. Часто проблемою є не стільки недосконалість норм права, скільки неправомірне їх трактування посадовими особами органів ліцензування. Проблема неналежного трактування закону в частині питання наявності в органів ліцензування дискреційних повноважень щодо видачі ліцензії, залишення заяви про видачу без розгляду або відмови у видачі ліцензії може бути вирішена шляхом узагальнення відповідної судової практики Верховним Судом і видання офіційних рекомендацій щодо застосування законодавства під час вирішення справ, пов'язаних зі справами між суб'єктами владних повноважень у сфері ліцензування, або ж винесення рішення у відповідній зразковій справі.

Вирішення зазначених проблем дасть змогу вдосконалити чинне законодавство України про ліцензування господарської діяльності, сприятиме належній реалізації норм права, які регулюють суспільні відносини в цій сфері, і загалом матиме позитивний вплив на порядок ліцензування.

Список використаної літератури:

1. Косович В. Судова практика як засіб подолання недоліків нормативно-правових актів України. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2016. Випуск 62. С. 14–22.

2. Єлісєєва М.В. Практика розгляду судами справ щодо порушень у частині ліцензування суб'єктів охоронної діяльності. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 3. С. 93–95.

3. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 26.12.2017 (справа № 804/2044/17). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72061542> (дата звернення: 24.04.2018).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х/Верховна Рада УССР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/paran1719#n1719> (дата звернення: 23.04.2018).

5. Постанова Печерського районного суду м. Києва від 1 грудня 2016 р. (справа № 757/33018/16-п). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63204259> (дата звернення: 24.04.2018).

6. Постанова Печерського районного суду м. Києва від 1 грудня 2016 р. (справа № 757/32995/16-п). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63204072> (дата звернення: 24.04.2018).

7. Постанова Харківського апеляційного адміністративного суду від 25 січня 2018 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71910610> (дата звернення: 24.04.2018).

8. Аналітичний звіт Державної регуляторної служби України. Офіційний веб-сайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.drs.gov.ua/press-room/analychnyj-zvit-drs-za-2017-rik/> (дата звернення: 23.04.2018).

9. Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 серпня 2016 р. (справа № 826/7396/16). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/60197483> (дата звернення: 24.04.2018).

10. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 13 червня 2017 р. (справа № 826/7396/16). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67196572> (дата звернення: 24.04.2018).

11. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 24 квітня 2017 р. № 1395/5/Міністерство юстиції України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17> (дата звернення: 28.03.2018).

12. Concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities: Rec(80)2 11/03/1980/The Committee of Ministers, Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/16804f22ae> (дата звернення: 27.03.2018).

13. Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 15 січня 2018 р. (справа № 826/25346/15). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71575671> (дата звернення: 04.04.2018).

14. Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 27 вересня 2016 р. (справа № 826/25370/15). Єдиний дер-

жавний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61587394> (дата звернення: 24.04.2018).

15. Постанова Вищого адміністративного суду України від 16 листопада 2016 р. (справа № 826/26553/15). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62962021> (дата звернення: 24.04.2018).

16. Рішення Господарського суду Закарпатської області від 29 грудня 2015 р. (справа № 907/1177/15). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/54807999> (дата звернення: 24.04.2018).

17. Рішення Господарського суду міста Києва від 6 липня 2017 р. (справа № 910/6148/17). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67709415> (дата звернення: 24.04.2018).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Авер'янова Євгенія Володимирівна – здобувач Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Averianova Yevheniia Volodymyrivna – Applicant of the Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine

provotorovae@gmail.com